

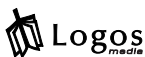
A composite image featuring a portrait of Martin Luther in the foreground. He is wearing a black cap and a dark, high-collared garment. The background is a faded, teal-tinted image of a stone church tower with a cross on top, and a half-timbered building below it.

Martinus Luther

Et år med
Luther

Et år med Luther

Martin Luther



Forord

I 1983 havde både Martin Luther og N.F.S. Grundtvig rund fødselsdag, Luther 500-års-dag og Grundtvig 200-års-dag. I Gjesing Kirke ved Esbjerg holdt jeg gudstjenester både den 8. september for Grundtvig og den 10. november for Luther – og jeg læste en prædiken op af dem begge to.

Det mærkelige var, at Grundtvigs prædiken faldt helt igennem, sproget i hans prosa virkede utroligt kludret og gammeldags, og jeg fik den kommentar, at man nok skulle nøjes med at synge hans salmer, der står stærkt i dansk folkelig bevidsthed.

Påfaldende nok var det lige omvendt, da jeg oplæste en prædiken af Luther; den gik lige ind, var letforståelig og vedkommende, som om den var skrevet i dag. Her er det måske mere hans salmer, der virker gammeldags, mens hans prosatekster – i modsætning til Grundtvigs – i deres stil er ejendommeligt tidløse og relevante også for os i dag.

Luther er en mester i at udtrykke sig i korthed, klart og opbyggeligt på én gang. Man behøver egentlig ikke aktualisere ham kunstigt, han taler for sig selv den dag i dag. Derfor følger denne samling af Luthertekster en gammel tradition med et bibelord for hver dag og en kort udlægning af Luther, en tradition man klassisk har kaldt »Breviar«, beregnet til andagt både i fællesskab og det personlige fromhedsliv.

Meningen er at lade sig lede og vejlede af et bibelord hver dag, det er jo ikke Luthers person og hans meninger, der skal stå i centrum, men lydhørhed over for Bibelens ord. En læse- og andagtsbog, skrevet i et let forståeligt

og tilgængeligt sprog. Der er næppe en teolog i kirkens historie, der som Luther kunne tale højt både teologisk og lærd og samtidig også enkelt og vedkommende til den menige mand med en enestående folkelig gennemslagskraft, der den dag i dag er usvækket. Man behøver ikke at modernisere eller aktualisere Luther, han er aktuel og moderne.

Den foreliggende tekstsamling er blevet til i et samarbejde med Luther Stiftung i Erfurt, der har udgivet den tyske udgave, der her foreligger i en bearbejdet dansk oversættelse. Vi skylder oversætteren Ove Paulsen stor tak for det store og omhyggelige arbejde med både oversættelse og verificering af alle citater. Tak også til Karla Apperloo-Boersma, der har stået for den hollandske version af bogen og har hjulpet med opsporing af mange citater, og til Jacob Bank Møller fra Forlagsgruppen Lohse for hjælp ved redigering af oversættelsen.

Den foreliggende udgave er således resultat af et omfattende og grundigt arbejde – til gavn for den opbyggelige brug af bogen.

Eberhard Harbsmeier
Fhv. rektor, professor
Medlem af Kuratorium for
Internationale Martin Luther Stiftung

Forord

For mange er Martin Luther en historisk skikkelse; men hans liv berører den, der ser nærmere på skikkelsen: Luther, reformatoren, den evangeliske kirkefader, augustinermunk, et menneske i kamp med eksistentielle anfægtelser og politiske magthavere, en formidler mellem middelalderen og den nyere tid. Hans reformatoriske grundimpulser, frihedstrang, fornuft og fundamentale tillid til Gud er stadig i kraft.

Luther har frembragt det, man kunne kalde et åndeligt-gejstligt moderniseringspotentiale – for individets ansvarlige frihed og for frihedens ansvarlighed i økonomi og politik, kirke og samfund. Hans liv og værk giver derfor vigtige impulser at orientere sig ud fra, også i det 21. århundrede.

Men uden for den evangeliske kirke mangler Martin Luther i dag image og vægt, hans person, dens virkning i fortid og nutid og de historiske steder, hvor han har virket, behøver en ny bevidsthedsskærpelse, regionalt i reformationens »kernelande«, Thüringen, Sachsen-Anhalt og Sachsen, men også i hele Tyskland og verden over. At fremme dette, åbent, engageret og varigt er et af stiftelses-initiativets kerneanliggender, som denne udgave er et svar på.

To gode grunde til at udgive et Luther-Breviar på hans fødselsdag den 10. november 2007 i hans hjem i Wittenberg er en ny vægtning af Luthers profil og betydning for nutiden og ønsket om igen at gøre ham læsbar og tilgængelig. Denne bog skal formidle et indtryk af Martin Luthers religiøse udtrykskraft, sproglige virtuositet og livsnyttige visdom.

Lad os kaste et blik tilbage: Augustinermunken havde udviklet sin teologi fra studieårene i Erfurt indtil han teologisk set sprang ud i Wittenberg på basis af et fundamentalt opgør med den vestlige kristendom. Han studerede kilderne intenst: kirkefædrene, de antikke filosoffer, skolastikkens mestre og den tyske mystiks skrifter.

Men især ved dagligt at studere og meditere over Bibelen forstod han det centrale i det kristne budskab: at den treenige Gud uden betingelser og egen medvirken (»af nåde«) – antager mennesket, der (»syndigt« og »faldent«) er skilt fra Gud. Ud fra denne eksistentielle tillid til Gud, grundlagt, tilbød og levet i Jesu Kristi efterfølgelse, udfoldede Luther den kristne frihed som centrum for nyfortolkningen af den kristne tro og det kristelige ansvar for verden.

Denne nyopdagelse af Bibelens ord gav gennemslag i dobbelt henseende: På den ene side løste det den almindelige kristne fra den latinske, græske og hebraiske fremmedsprogethed og dermed også fra afhængigheden af præster og lærde.

På den anden side vægtede Luther Guds Ord på en ny måde – i sammenhæng med den menneskelige fornuft – i dets betydning for kirken som institution og dens åndelige grundlag.

Bibelen, Den hellige Skrift, blev for ham i denne proces det eneste kriterium for kirkens struktur. Sola scriptura, »Skriften alene« begrunder kirkens opgave, som bestod og endnu i dag består i at afmale menneskets fjernhed fra Gud uden frelse for dets indre øje og vise det vejen til frelse. Andel i Jesu Kristi liv, død og opstandelse vinder mennesket sola fide, »ved troen alene«.

Mønsteret for denne tro legemliggør og symboliserer Maria »Guds Moder«. Sådan har Luther beskrevet det

vidunderligt i sin udlægning af Magnificat (Luk 1,46-55) fra 1520. Menneskets må indtage en modtagende holdning over for den i sit væsen aktive, skabende, kreative Gud. Det er ud fra den eksistentielle habitus af indre opmærksomhed og ydmyghed, at den befriende tveklang – tillid til Gud og åbenhed mod verden – kan udfolde sig.

Også disse små udlægninger fra den store reformators hånd vil ans pore til at forbinde teologi, der har samfundsmæssig ansvarlighed og åndelig dybde, med reformatorisk handling. Vores Luther-Breviar bygger på samlinger af Luther-citater, som er overleveret fra baroktiden – hyppigt kendt som »Schatzkästlein« (= skatkiste). De foreliggende uddrag af Luthers kæmpeværk læner sig op ad »Christlicher Wegweiser für jeden Tag«, som Hamburg-præsten Helmut Korinth udgav på eget forlag over nogle år.

Teksterne er blevet omhyggeligt bearbejdet. Sproglige anakronismer og syntaktiske mærkværdigheder er blevet opløst i nænsom tilnærmelse til den reviderede Lutherbibel fra 1984 og til moderne tysk. (...)

Men frem for alt genspejler denne »Internationale Martin Luther Stiftungs« første publikation vores stiftelsesprojekts målsætning, nemlig at udvinde »vigtige impulser til åndelig orientering i en verden, der forandrer sig«.

I denne betydning ønsker vi Dem en læsning rig på ånd og hjælp.

Michael J. Inacker (Bestyrelsesformand)
Thomas A. Seidel (Forretningsfører)
Internationale Martin Luther Stiftung

Den Internationale Martin Luther Stiftung vil:

- oversætte reformationens grundimpulser til en emnerelateret og resultatorienteret dialog mellem kirke, erhvervsliv, videnskab og politik,
- understøtte personer og grupper, der i den reformatiske traditions ånd sætter deres egne talenter og resultater ind for det fælles vel,
- fremme idéer, projekter og initiativer, som plejer og styrker entreprenørmod og -kreativitet, en erhvervsetik på grundlag af kristelige værdier og luthersk kaldsetik,

For at nå disse mål vil stiftelsen desuden tage dertil egnede forholdsregler, som at benytte og udvikle kommunikationsformer for at skærpe bevidstheden om Martin Luthers liv og virke i »reformationens kernelande«, Thüringen, Sachsen-Anhalt og Sachsen, i hele Tyskland og internationalt.

Yderligere oplysninger kan hentes på
www.luther-stiftung.org

Indledning

Hermed fremlægges 366 skriftsteder og samme antal tekster fra *Martin Luthers* skrifter, breve og bordtaler til fornyet oplysning om hans tanker. Det sker i anledning af 500-året for hans 95 teser 31. oktober 1517, hvorefter det, der var tænkt som en akademisk diskussion, kørte af sporet og blev begyndelsen til den uforudsete reformation, blot fordi initiativtageren, augustinermunken og teologiprofessoren Martin Luther søgte efter en nådig Gud. Som det vil fremgå af teksterne, fandt Luther Kristus som den nådige Gud, der ikke kræver retfærdige gerninger efter loven, men tager synderne til sig og gør en forskel.

Dette er et breviar, en samling af skriftsteder og gode ord til hver dag i året. Basis for det er en tradition, der begynder med *Johann Christoph Schinmeier* (1696-1767): *Dr. Martin Luthers biblisches Spruch- und Schatzkästlein*, Basel 1738, i det følgende kaldet Schinmeier. Et skriftsted og et Lutherord til hver dag i året. Den lille bog blev genudgivet flere gange og fik efterhånden flere forskellige tillæg, der også blev en del af traditionen. Schinmeier udkom på dansk allerede i 1740. Den seneste danske oversættelse er foretaget af sognepræst *Christian Theodor Hoffmann-Madsen* (1902-73) i 1944 med titlen *Martin Luthers Bibelske Skatkiste*.

Den pietistiske kultur, breviaret blev til i, kendte ikke til nutidens respekt for tekstsammenhænge. Skriftsteder og Lutherord blev mixet efter behag og fremstillet, så læseren ikke kunne se, om der var en oprindelig sammenhæng, eller den var konstrueret af redaktøren.

Traditionen blev fornyet af præsten *Helmut Korinth*, der udgav sin *Christlicher Wegweiser für jeden Tag*, Ham-

burg 1980, i det følgende kaldet Korinth. Basis for hans samling er Schinmeier, men han har skiftet en del ud i både skriftsteder og Lutherord, dels ved at benytte tillæggene til Schinmeier, dels ved at benytte kilder uden for Schinmeier-traditionen.

En del af Schinmeiers skriftsteder med Lutherord er flyttet til andre dage, i et vist omfang for at få emnerne til at svare til kirkeåret. En del af tekstfornyelserne er sket med samme formål. Korinth har derfor også læsestykker til de bevægelige helligdage. En hel del af Korinths flytninger kan ikke forklares ud fra kirkeåret, nogle skyldes vigtige dage i kirkehistorien, andre er det vanskeligt at finde en årsag til. Korinth forlænger i mange tilfælde Schinmeiers Lutherord betragteligt.

Forlægget for denne oversættelse er Wartburg Verlags *Luther Brevier. Worte für jeden Tag* (på tysk og engelsk), Weimar 2007, i det følgende kaldet Luther Brevier. Udgiven af *Thomas A. Seidel* på vegne af Internationale Martin Luther Stiftung. Dette breviar hviler udelukkende på Korinth. Redaktionen har bestået i en sproglig modernisering og nogle kraftige forkortelser af teksterne. Man har været optaget af, hvad der i dag er acceptabelt, æstetisk og sprogligt. Se bl.a. kommentaren til 15. december. En del afkortelser af Schinmeiers og Korinths tekster består i fjernelse af indledninger, mellemstykker eller – især – slutpassager, ofte mange linjer i ét klip. De kan virke vilkårlige, som om forkortelsen har været et mål i sig selv. Nogle tekster er blevet så korte, at de bliver en slags teologiske vitaminpiller. Der er ikke flyttet tekster eller indført nyt. Luther Brevier følger slavisk Korinths kalendersystem. Det samme gør min oversættelse.

Hvor Korinth altså synes at have bestræbt sig på at forlænge Luther-teksterne, prøver Luther Brevier 27 år se-

nerne at korte så langt ned som muligt. Hvem er da jeg som oversætter i den sammenhæng? Jeg er den, der forsøger at finde tilbage til selve Luther bag breviar-traditionen.

Viden om breviar-traditionen fik jeg ved at deltage i Lutherakademiets Herbsttagung i Løgumkloster i oktober 2014. Her fik jeg megen god hjælp, især fra pastor *Michael Czulwik*, Brügge, Nordrhein-Westfalen, som jeg er stor tak skyldig.

Luther Brevier angiver til de fleste dage tekstens oprindelse i »Weimarer Ausgabe«, D. Martin Luthers Werke, Weimar 1883–2009, i det følgende: WA. Disse kildeangivelser interesserede mig, fordi det forekom mig at være vigtigt for denne udgave, at Luthers egne ord blev gengivet så nøjagtigt som muligt på dansk. Dertil hørte naturligt, at jeg fik indblik i, hvilken sammenhæng, eller hvilke sammenhænge, en tekst var hentet fra. Jeg slog henvisningerne efter og fandt en del fejl og unøjagtigheder. Desuden var der en hel del dage, hvor intet var fundet. Nu er der styr på kilderne til det store flertal af Lutherord.

Men der er stadig mange kilder, der ikke er fundet. Det kan have flere årsager. Da jeg ikke er knyttet til nogen læreanstalt, og derfor ikke har haft adgang til den officielle elektroniske version af WA, men været henvist til den noget ringere web-version på www.lutherdansk.dk (se: WA og originaludgaver) har ikke alle kilder kunnet slås efter med sikkerhed (se f.eks. kommentar til 30. juni).

En anden årsag til, at jeg ikke fandt alle kilderne, kan være, at teksterne stammer fra varianter af Luthers skrifter, som er optaget i WA i en anden tekstform. Typisk f.eks. 4. august, hvor der er et problem med to eller flere forskellige afskrifter af samme prædiken.

Kurt Aland har i forordet til sin udgivelse *Martin Lu-*

ther Predigten, Göttingen 2002, jf. kommentar til 18. november og 14. december, kritiseret WA's udvælgelse af prædiketekster. Aland har valgt prædikener med den ordlyd, han mener er mest historisk korrekt. I hans udvalg kan man genkende flere af de tekster, der ikke kan identificeres efter WA.

I alt dette detektivarbejde har jeg fået megen god hjælp af freelance professionel kirkemedarbejder og projektleder for Refo500 *Karla Apperloo-Boersma*, der arbejder på den hollandske oversættelse af Luther Brevier. Også hende er jeg megen tak skyldig.

Udvalget af tekster er ikke et gennemsnit af Luthers skrifter, det er et udvalg af pietistisk oprindelse, nænsomt moderniseret. Det er Luther læst med pietistiske briller. Teksten har jeg for det meste oversat efter Luthers original i WA på tysk eller latin. Ordlyden bliver derved en smule anderledes end i traditionen efter Schinmeier, til tider meget anderledes. At gå direkte til kilderne har givet mig mulighed for en bedre og mere Luther-tro dansk tekst.

Og dermed ønsker jeg rigtig god læselyst!

Brabrand, 31. maj 2015

Ove Paulsen

Fhv. sognepræst

En håndsrækning til læseren

(...) markerer udeladelser i forhold til Luthers originaltekst. Her er teksten splejset sammen.

Skriftstedet til hver dag gengives efter den autoriserede bibeloversættelse af 19. februar 1992 (DO), undtagen Faderovor, som gengives efter Ritualbogen.

Tekst sat med kursiv er ord, der forklares i kommentaren bagerst i bogen, eller et skriftsted, der er skrevet ud i kommentaren.

Det har været min hensigt at præcisere, hvad der tales om, ved at skrive *himmel*, når det drejer sig om det, vi har over hovedet, og *Himmel*, når det drejer sig om Guds Himmel. På samme måde skelner jeg mellem *ordet* og *Ordet*, idet det sidste er Ordet, der blev kød og tog bolig iblandt os som Jesus Kristus. Jf. også *Skaberordet* (17. juli). Ånd skrevet med stort er Helligånden, og ånd med lille er andre ånder.

En del forældede eller specielle udtryk har jeg valgt at lade stå. Det gælder

Papist: »pavetilhænger«, katolik.

Postille/postil if. Ordbog over det danske Sprog (ODS): en »samling af opbyggelige betragtninger (prædikener)

over (samtlige) bibelske (nytestamentlige) tekster, der anvendes ved gudstjenesten aaret igennem; prædikensamling (til aarets kirkedage); søndagsbog«. Modsat prædikensamlinger dækker den altså alle dage i kirkeåret.

Luther afskaffede ikke helgenerne, men tog afstand fra læren om deres rolle som forbedere og deres frelsende evner. Han beholdt dem som store forbilleder for alle kristne. Han omtaler derfor apostlene som Sankt Peter, Sankt Paul osv. Dette har jeg kun fulgt i nogle tilfælde, for vi lever jo efter rationalismen, der afskaffede helgenerne.

Luther omtaler ofte Bibelen som *Den hellige Skrift* eller *Skriften*.

Den tyrkiske kejser er Luthers navn for sultanen, som if. ODS var titel for »et overhoved for en (større) muslimsk stat især om overhovedet for Det Osmanniske Rige 1453-1922«.

Ugedagsprædiken er en prædiken på en hverdag (ugedag).

Bagerst i bogen findes en liste med forklaring af anvendte forkortelser.

1. JANUAR

Da otte dage var gået, og han skulle omskæres, fik han navnet Jesus.

Luk 2,21

Det er kun rimeligt, at han i dag har fået navnet Jesus, der betyder frelser, for frelser kalder vi den, der hjælper, løser, gør salig og helt frelser enhver; han kaldes på hebraisk Jesus. Derfor sagde englen Gabriel til Josef, mens han sov: »Hun skal føde en søn, og du skal give ham navnet Jesus; for han skal frelse sit folk fra deres synder« (Matt 1,21) (...). Derfor kaldes vi alle kristne efter ham, alle Guds børn efter ham, alle Jesus efter ham, alle frelser efter ham. Hvad han hedder, det hedder vi også, som Paulus skriver: »Til det håb er vi frelst!« (Rom 8,24) (...). Derfor er der ingen grænse for den kristelige stand og ære, det er hans godheds rigdomme og overflod, som han øser ud over os, for at vores hjerte skal blive frit, glad, fredfyldt og uforfærdet og holde loven villigt og med glæde.

2. JANUAR

**Luk mine øjne op, så jeg kan iagttage underne
i din lov.**

Sl 119,18

For det første skal du vide, at Den hellige Skrift er en bog, der gør alle andre bøgers visdom til narreværk, fordi ingen af dem lærer os noget om det evige liv, undtagen denne ene. Derfor skal du straks opgive din tanke og din forstand. For med dem vil du ikke opnå noget, men med den formastelighed vil du styrte dig selv, og andre med dig, ned fra Himlen i Helvedes afgrund, som det skete med Lucifer. Men knæl ned i dit lønkammer og bed med sand ydmyghed og alvor til Gud, at han ved sin kære Søn vil give dig sin Helligånd, som skal oplyse og lede dig og give dig forstand. (...) For det andet skal du meditere (...) over ordet, altid drive på og rive i det, læse og læse igen, flittigt give agt på og tænke efter, hvad Helligånden mener med det. Men pas på, at du ikke bliver træt og tænker, at du har læst, hørt og sagt nok efter en eller to gange og forstår alt til bunds, for det kommer der ikke nogen god teolog ud af.

3. JANUAR

Fader vor, du som er i himlene!

Matt 6,9

Hvis jeg føler og erfarer, at jeg desværre ikke kan sige Fadervor af et fuldt hjerte – hvilket intet menneske på jorden kan, ellers var vi jo allerede salige – så vil jeg dog prøve og begynde med at sutte på det som et lille barn på brystvorten. Kan jeg ikke tro det tilstrækkeligt, vil jeg dog ikke regne det for løgn eller sige nej til det. Og hvis jeg ikke kan spille spillet rigtigt, vil jeg dog ikke drive modspil, så jeg ikke regner ham for min bror, men min fjende og *stokmester*, for det ville være at gøre ham til Djævelen selv, skabt af ham. Men jeg vil dagligt øve mig på at stave bønner, til jeg lærer at bede Fadervor, godt eller skidt, sådan som jeg kan. Gud give, at jeg – hakkende, stammende eller lallende – dog frembringer noget.

4. JANUAR

Helliget vorde dit navn. Komme dit Rige. Ske din vilje, som i Himmelen, således også på jorden.

Matt 6,9-10

Når Gud hører vore tre første bønner og helliger sit navn i os, så sætter han os ind i sit rige og indgyder os sin nåde, der begynder at gøre os fromme. Den samme nåde begynder snart at gøre Guds vilje, men så finder den en genstridig Adam. Paulus klager i Rom 7,19 over, at han ikke gør det, han gerne vil, fordi hans egen vilje, medfødt helt fra Adam, stræber med hænder og fødder og modvirker den gode tilbøjelighed, men nåden råber i hjertet til Gud imod den samme Adam og siger: »Ske din vilje.« For mennesket finder sig selv tynget ned af sig selv. Når Gud så hører skriget, vil han komme sin kære nåde til hjælp og øge sit påbegyndte Rige og går med alvor og kraft løs på hovedskurken, den gamle Adam, tilføjer ham al ulykke, ødelægger alle hans forehavender, blænder og skænder ham vidt og bredt. Det sker, når han sender os al slags lidelse og trængsel. Dertil skal onde tunger, onde, troløse mennesker, og – hvor der ikke er mennesker nok til det – også djævlene tjene, for at vores vilje kan kvæles med dens onde tilbøjeligheder og Guds vilje ske, sådan at nåden ejer Riget og kun Guds lov og ære bliver tilbage.

5. JANUAR

Elias var et menneske under samme kår som vi, og han bad en bøn om, at det ikke måtte regne, og det regnede ikke i landet i tre år og seks måneder.

Jak 5,17

Vel er det sandt, at vi ikke er Josva, der fik solen til at stå stille på himlen ved sin bøn. Heller ikke Moses, der ved sin bøn af hjertet skilte Det røde Hav. Heller ikke Elias, der trak ild ned fra himlen, da han bad. Vi er alligevel de samme mennesker, som Gud har overdraget sit ord, som han lader os prædike ved sin Ånd. Ja lige så vel er vi mennesker som Moses, Josva, Elias og alle andre helgener. Vi har nemlig den samme Guds Ord og Ånd, som de havde. Og vi er den samme Guds prædikanter, tjenere og embedsmænd, som de var. Skønt de vel var herligere end os, havde de dog ikke nogen højere og bedre Gud end vi, og deres kød og blod var heller ikke bedre end vores, for de var mennesker som vi, og nu engang også Guds skabninger som vi. Jeg taler her om os arme syndere, som dog elsker Kristus og søger hans Rige, ikke om papister og falske kristne. Og Gud må (...) lige så vel høre vores bøn som deres, for vi er hans kirkes lemmer, det vil sige hans kære Søns brud, som han ikke kan lade hånt om, når hun oprigtigt råber på ham.

6. JANUAR

... og de åbnede for deres gemmer og frembar gaver til det, guld, røgelse og myrra.

Matt 2,11

Således skal også vi – såfremt vi formår det – give penge og gods, så vor Herre Kristi Rige kan opretholdes og vokse og spædbørn i nød kan få deres næring. Det vil sige: Vi skal hjælpe med penge og gods, så man kan holde sig med præster og skolemestre, så de fattige, der ikke kan skaffe sig næring på grund af sygdom eller anden nød, kan forsynes. Og især skal man opdrage lærenemme drenge, så vore efterkommere også kan få retskafne prædikanter og kirkens tjenere. (...) Den, der således bidrager med sine penge og sit gods, giver og ofrer lige så godt til det kære Jesusbarn, som de vise mænd gjorde.

7. JANUAR

... og der lød en røst fra himlene: »Det er min elskede søn, i ham har jeg fundet velbehag!«

Matt 3,17

Sådan taler den højeste prædikant fra den højeste og største prædikestol i Himlen; idet der altså er tale om den højeste prædikant, er også denne hans prædiken den højeste prædiken, og der er ikke kommet nogen højere prædiken til verden end den, hvor den almægtige, evige, barmhjertige Gud her handler og taler om sin lige så almægtige, kære Søn: »Dette er min elskede Søn, i ham har jeg velbehag!« For på den elskede Søn hænger det alt sammen. (...) Derfor kan der ikke være nogen højere prædiken end prædiken om Guds Søn, Jesus Kristus. Den største discipel og tilhører til denne prædiken, Helligånden selv, den tredje person i Guds majestæt. (...) Derfor tier de kære engle stille, lader sig ikke høre, men hører selv på den højeste prædikant, Gud, den almægtige Fader. (...) Men her ville du måske sige: (...) Hvad hjælper det mig? Hvad nytter det mig? Kristus er Guds Søn født af Faderen i evighed, undfanget af Helligånden, uden synd, sandt menneske, født af jomfru Maria – og derfor er det bestemt gået herligt for sig – men jeg er en stakkels synder, undfanget og født i synden. Derfor vil det for min synds skyld bestemt ikke gå så herligt for sig ved min dåb. (...) Nej, sådan skal du ikke tænke. Du skal ikke skille din egen dåb fra Kristi dåb, du skal med din dåb komme ind i Kristi dåb, så at Kristi dåb er din dåb og din dåb Kristi dåb og alt er én dåb.